

Лютий Р.В.

(КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ)

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ ЛИВАРНИКІВ У ПЕРЕМОГУ НАД НАЦИЗМОМ

E-mail: rvl2005@ukr.net

На початку травня кожного року світ відмічає роковини перемоги над нацизмом у II Світовій війні 1939 – 1945 років.

Український народ разом із російським, білоруським, грузинським, народами колишніх союзних республік, а також народами Великобританії, Сполучених Штатів Америки, Франції, Болгарії, Угорщини, Чехії, Словаччини та багатьма іншими стояв пліч-о-пліч проти нездоланої гітлерівської воєнної машини. І переміг, ціною мільйонів життів наших співвітчизників. Свої життя заради тієї Перемоги поклали представники усіх народів і країн.

Сьогодні одна країна, назвавшись правонаступником СРСР, бажає присвоїти собі спільну заслугу; більше того – лунають заяви, що російський народ переміг би без участі усіх інших! Такими висловлюваннями вони не тільки ставлять себе в антагонізм усій демократичній спільноті, а й заперечують свою власну ідеологію. У піснях воєнного часу, популярних у Москві й донині, зокрема є слова: «Значит всем нужна одна Победа! Одна на всех: мы за ценой не постоим!». За ціною дійсно не постояли: під час штурму і взяття Берліна загинуло близько третини усіх радянських солдат за весь час війни. Але ж Перемога була «одна на всіх», а тепер, виявляється, стала «моя прелесть».

II Світова війна не завершилась ні 8, ні 9 травня. Бої в іншій частині світу ще тривали досить довго. То яку ж перемогу було здобуто?

Це перемога над фашизмом і нацизмом – одна з найбільших гуманітарних перемог в історії людства. Здавалося би, слова «ніколи знову», які всі без винятку лідери країн повторюють у ці дні, мають глибинний зміст. Ніколи знову не можна допустити світової війни і ніколи знову не можна допустити відродження нацизму. Але, на жаль, країна, яка афішує себе переможцем нацизму, стала його очільником і провідником у сучасному світі! Тільки нацисти безжально знищують всіх,

хто на них не схожий: за зовнішністю, за мовою, за культурою. Однак, на відміну від II Світової, ці нацисти не мають власної ідеології та не претендують на «вищу расу», оскільки по суті є недолюдьми. На жаль, подібну філософію проповідує не тільки новоспечений московський фюрер та його рейхсляйтери, а й більшість населення.

Але все ж повернемося до 1941 року і з'ясуємо, на чиїх плечах тримається здобута у 1945 Перемога... В перші тижні після нападу гітлерівської Німеччини на СРСР було розгромлено майже всі аеродроми, військові частини, наземну техніку і авіацію. Радянські історики намагалися пояснити це тим, що вся військова техніка була розрахована на наступальні дії, а її зненацька розбомбили на землі. Цей аргумент зараз майже не піддається сумніву, але більш важливе те, що проявилось значне відставання радянської техніки за усіма показниками від німецької. Відставання полягало не тільки у тактико-технічних характеристиках (швидкість, маневреність, потужність зброї), а й у матеріалах. Радянські танки та літаки вражались з першого пострілу. Німецькі льотчики масово переводилися служити із Західного на Східний фронт, оскільки британські літаки були гідними суперниками для них у повітрі, а радянські – малорухомими цілями.

Після перших двох-трьох місяців радянській армії вже не було чим воювати. Радянські історики та сучасні московські ідеологи заперечують значення іноземної військової техніки, яку СРСР отримав завдяки прийнятому США закону про ленд-ліз. Аналогічний закон ухвалено наприкінці квітня 2022 року, що дасть змогу українській армії перемогти московський нацизм у сучасному світі. Але тоді поставки нової конкурентноздатної техніки забезпечили можливість максимального опору, зірвали плани гітлера про блиц-кріг. Наприклад, тричі Герой СРСР маршал авіації О. І. Покришкін не визнавав радянських літаків, а всі свої повітряні перемоги здобув на американському «Р-39 Аерокобра».

Евакуйовані в глибокий тил (на Урал, до Казахстану та інших азійських радянських республік) заводи швидко відновили свою роботу, оскільки головним завданням було не просто стримати нацистів, а перемогти їх, вигнати з нашої землі. Для цього активізувалось виробництво військової техніки, спрямоване на

досягнення не тільки необхідної кількості, а головне – якості. Звичайно, у московській історії заперечується роль вчених інших союзних республік у винайденні нових матеріалів, технологічних процесів виробництва військової техніки та швидкого їх впровадження. Однак проти фактів ніякі заперечення не спрацюють.

Справжній майстер ливарної справи з Чернігівщини, майбутній засновник Металургійного факультету і завідувач кафедри ливарного виробництва Київського політехнічного інституту (м. Київ) Костянтин Ілліч Ващенко (1900 – 1992) був першим у світі вченим, який довів залежність механічних властивостей чавуну від форми і розподілу в ньому графітових крапель. У 1941 році, за два дні до війни, він виступив у Ленінграді з доповіддю, де вперше проголосив термін «сферичний графіт», який сьогодні є основою найбільш відомого сплаву – високоміцного чавуну. Київський завод «Більшовик», на якому впроваджував результати своїх робіт К. І. Ващенко, був піонером у всьому СРСР з технологій лиття хімічно стійких сплавів (феросилід, антихлор, високохромисті сплави, алюмінієві бронзи) Починаючи з 1939 р., він брав активну участь в освоєнні лиття боєприпасів.

У Середньоазійському індустріальному інституті К. І. Ващенко активно працював на громадських засадах у проектуванні першого в Узбекистані металургійного заводу, який було введено в експлуатацію ще до завершення війни, і завод дав високоякісний метал фронту.

Вчений-металург з Донеччини Юрій Августович Шульте (1910 – 1995) працював до війни у Запоріжжі. Він розробив технологічні процеси дифузійного розкислення та хромовідновлювальної плавки сталі методом переплавлення хромонікелевих відходів у печах с кислою футерівкою.

В 1941 р. він разом з колективом свого заводу був евакуйований на Кузнецький металургійний комбінат, де працював заступником начальника електросталеплавильного цеху заводу «Спецсталь», продовжуючи займатися науковими розробками, спрямованими на прискорення процесів плавлення та підвищення якості ливарних сталей для фронту.

Український вчений з Дніпропетровщини Олексій Максимович Петриченко (1911 – 1996) почав трудову діяльність у шахтах Донбасу, а в 1940 р. закінчив

Київський політехнічний інститут. Працював на заводі у м. Коломна Московської області.

В 1941 р. Коломенський завод було евакуйовано до м. Кіров. Завод випускав танки і самохідні артилерійські установки. А. М. Петриченко проводив дослідницькі роботи із заміни дефіцитних матеріалів при плавленні сталі без погіршення робочих характеристик литих деталей. Найбільш відомою роботою і науково новою на той час була заміна феромарганцю при плавленні високомарганцевої сталі на брутх деталей з такої же сталі.

Майбутній член-кореспондент НАН України Андрій Андрійович Горшков (1898 – 1972) у роки II Світової війни працював над вирішенням важливих проблем практичної допомоги заводам оборонного комплексу. В 1947 р. він опублікував фундаментальну монографію «Отливки металлургического оборудования», яка протягом десятиріч мала незамінне практичне значення для ливарників-технологів.

Майбутній завідувач кафедри ливарного виробництва нинішнього НТУ «Харківський політехнічний інститут» Борис Олексійович Носков (1899 – 1970) у 1943 році за розроблення нової зносостійкої сталі для танкової промисловості з групою співавторів отримав Державну премію СРСР. Грошову частину премії Б. А. Носков повністю вніс у фонд оборони. До речі прізвище Б. А. Носкова внесено до бібліографічного словника-довідника НДІ Історії КППС про передових людей москви і підмосков'я у 1984 році.

В майбутньому завідувач кафедри ливарного виробництва нинішньої Національної Металургійної Академії України (м. Дніпро) Андрій Євдокимович Кривошесєв (1899 – 1995) під час II Світової війни з 1941 до 1944 р. працював у Магнітогорському гірничо-металургійному інституті доцентом кафедри «Металургії сталі», керівником науково-дослідної групи, а головне – очільником ливарної секції Магнітогорського комітету вчених допомоги фронту.

Наведені приклади трудової звитяги українських вчених під час війни та їхній внесок у Перемогу над нацизмом важко перебільшити. Крім них, над створенням нових матеріалів і технологій працювали видатні вчені інших національ-

ностей та інших країн. Про це не можна забувати, і тим більше привласнювати усі заслуги одному народу, який навіть не має своєї національної ідентичності.

На початку травня цього року (03.05.2022 р.) Верховна Рада України ухвалила історичну постанову №7343 про неприпустимість монополізації російською федерацією перемоги над нацизмом у II Світовій війні, яка стала спільним досягненням Антигітлерівської коаліції та визвольних рухів, а сама війна – спільною трагедією народів світу.

Кожен народ має пам'ятати своїх Героїв – і неважливо, яким чином вони наближали Перемогу, на полі бою чи у храмах науки. Тільки так переможемо нацизм знову – і цього разу вже остаточно!

Література:

1. Дорошенко С. П. Выдающиеся литейщики из Украины // Литье Украины, 2005. – С.45–48.

Матковський Д.Ю., Кочешков А.С.

(КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ)

**СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ХУДОЖНЄ І ЮВЕЛІРНЕ ЛИТВО: НАЙВІДОМІШІ І
НАЙБІЛЬШІ ЛИТІ ГАРМАТИ**

E-mail: dmitrymd489@gmail.com

Традиційна підготовка інженерів-ливарників на кафедрі «Ливарне виробництво» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» в теперішній час розширилася новими теоретичними і практичними курсами сертифікованої програми «Художнє і ювелірне литво»:

- Металургія благородних металів;
- Основи художнього та ювелірного литва;
- Технології комп'ютерного проектування та моделювання виробів;
- Композиція та художнє оброблення металів;